

EVROPSKÉ FÓRUM POLITIK ARCHITEKTURY ZLEPŠOVÁNÍ STAVEBNÍ KULTURY

Hana Máchová

Česká republika je členem tzv. Evropského fóra politik architektury – EFAP (European Forum for Architectural Policies)¹⁾, což je mezinárodní sdružení, které podporuje a propaguje rozvoj architektury a stavební kultury v Evropě prostřednictvím veřejné správy a profesních organizací, a které podporuje vzdělávání veřejnosti v oblasti stavební kultury. V současné době má EFAP 33 členů²⁾, z toho 28 členů je členskými státy Evropské unie (dále jen EU), 3 členové jsou kandidujícími státy do EU a 2 členové nejsou členskými státy EU (obr. 1).

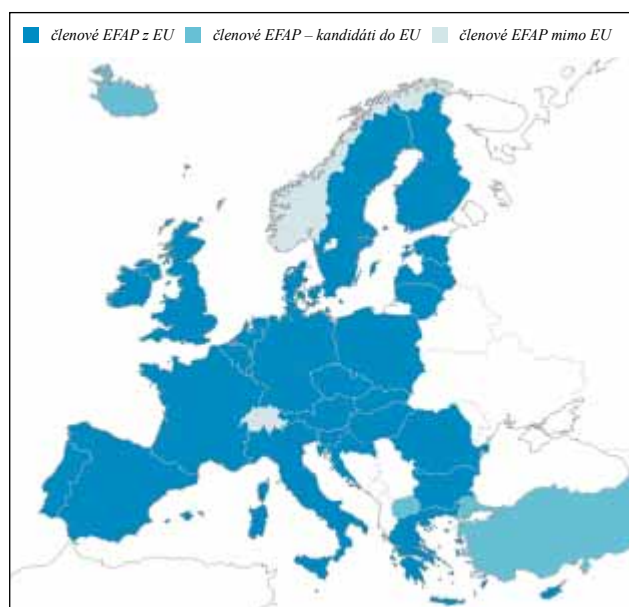
EFAP

Hlavním cílem EFAP je rozšiřování znalostí a povědomí o architektuře, urbanismu a výstavbě prostřednictvím setkávání odborníků, pořádání seminářů a vydávání odborných materiálů.

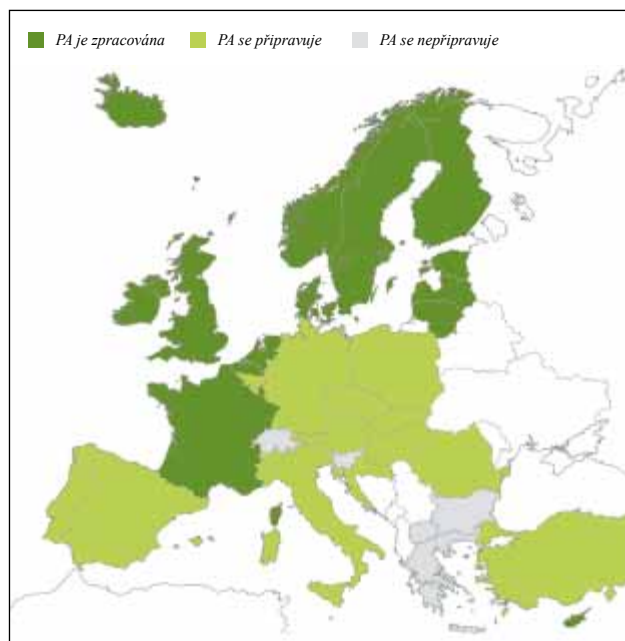
Snahou většiny členů EFAP je zpracování národního dokumentu, tzv. politiky architektury³⁾, která by měla spojovat veřejné a profesní zájmy při zohlednění cílů Rezoluce Rady EU o architektonické kvalitě v městském a venkovském prostředí, 2001/C73/04⁴⁾ (dále jen Rezoluce Rady EU) a Závěrů Rady EU o architektuře: přínos kultury pro udržitelný rozvoj, 2008/C 319/05⁵⁾ (dále jen Závěry Rady EU).

Průzkum EFAP

EFAP vypracovalo v roce 2011 průzkum, jak jednotliví členové EFAP zpracovávají politiky architektury a jak zohledňují cíle výše zmíněných Závěrů Rady EU a Rezoluce

Obr. 1: Přehled členských států EFAP

Obr. 2: Přehled stavu zpracování Politiky architektury (PA)

Rady EU. Více než polovina členů EFAP má zpracovanou politiku architektury (obr. 2).

Členové EFAP, kteří již zpracovali politiku architektury:

Belgie (Vlámsko), Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Island, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Nizozemí, Norsko, Švédsko, Spojené království (Anglie, Severní Irsko, Skotsko, Wales).

Členové EFAP, kteří připravují politiku architektury:

Belgie (Valonsko), Česká republika, Chorvatsko, Itálie, Maďarsko, Malta, Německo, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Slovensko, Španělsko, Turecko.

Členové EFAP, kteří nepřipravují politiku architektury:

Bulharsko, Makedonie, Řecko, Slovinsko, Švýcarsko.

1) [Http://www.efap-fepa.eu](http://www.efap-fepa.eu).

2) Členy EFAP jsou ministerstva, profesní organizace a další. V textu je členem EFAP míněn stát, který má zastoupení v EFAP.

3) V každém členském státě je materiál tohoto zaměření pojmenován různě. V České republice se připravuje pod názvem: Politika rozvoje stavební kultury (architektury).

4) [Http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2001:073:0006:0007:EN:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2001:073:0006:0007:EN:PDF).

5) [Http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:319:0013:0014:CS:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:319:0013:0014:CS:PDF).

Způsob zpracování politiky architektury

Vzhledem ke značně rozdílným problémům spojeným se stavební kulturou, historií a tradicí jejího vývoje je na každém členovi EFAP ponechána volba přístupu k rozvoji stavební kultury. Jednotliví členové EFAP pojali politiku architektury rozdílným způsobem, což naznačují i rozdílné názvy politik architektury (viz tabulka). Existují tři základní způsoby zpracování:

1. legislativní přístup: Francie, Švédsko;
2. nelegislativní komplexní přístup: Belgie (Vlámsko), Dánsko, Estonsko, Finsko, Irsko, Island, Norsko, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Nizozemí, Spojené království (Skotsko, Severní Irsko);
3. nelegislativní dílčí přístup: Kypr, Spojené království (Anglie, Wales).

Legislativní přístup

Pouze dva členové EFAP přijali oficiální dokument – politiku architektury formou schválení nového zákona. Ve Francii byl schválen zákon, který stanovuje vztahy mezi veřejným a soukromým sektorem. Tzv. veřejný klient by měl garantovat kvalitu stavební kultury. Ve Švédsku byl schválen zákon o architektuře, který se pomocí definovaných cílů snaží dosáhnout zlepšení kvality stavební kultury.

Nelegislativní komplexní přístup

Nejčastěji se vyskytuje nelegislativní komplexní přístup pojetí politiky architektury. Komplexním přístupem je míněn oficiální dokument s globálním přístupem k architektuře, v němž jsou definovány hlavní úkoly a cíle pro ochranu a podporu stavební kultury, zpravidla zahrnující architekturu, stavebnictví a urbanismus. V některých státech byla sestavena mezirezortní pracovní skupina k přípravě dokumentu, nebo byly organizovány veřejné diskuse. Tento typ dokumentu bývá schvalován vládou a je určen k implementaci orgány veřejné správy.

Nelegislativní dílčí přístup

Kypr, Anglie a Wales využívají dílčího přístupu k přijetí politiky architektury. Na Kypru je politika architektury obsažena v jednotlivých územních plánech. V Anglii je velké množství oficiálních politik, které řeší kvalitu stavební kultury – za nejdůležitější dokument je považována oficiální politika, jejímž cílem je zkvalitnění veřejných budov.

Přístupy ke zpracování politiky architektury

14 členů EFAP plánuje zpracovat a oficiálně přijmout politiku architektury. V současné době lze identifikovat pět přístupů k její tvorbě: návrh oficiálního dokumentu (např. v Itálii), pracovní skupiny (v Portugalsku vytvořili pracovní skupinu složenou např. ze zástupců ministerstva, profesní organizace, nevládní organizace a národního experta), zpráva o stavební kultuře (např. v Německu), Bílá kniha politiky architektury (v Belgii – Valonsku) a návrh politiky vytvořené jednotlivými profesními organizacemi (např. ve Švédsku).

Iniciativy členských států k podpoře politik architektury

Předsedající země EU pořádá jednou ročně konferenci EFAP zaměřenou vždy na jiné aktuální téma. Konference EFAP je určena především pro členy EFAP. Umožňuje jim vyměnit si zkušenosti a přístupy ke zpracování politiky architektury.

Jednotliví členové EFAP na těchto konferencích představují různé iniciativy k podpoře vydaných dokumentů politik architektury, které reagují na cíle Rezoluce Rady EU a na cíle Závěrů Rady EU. Jsou zřejmé tři okruhy těchto iniciativ zaměřené na podporu znalostí a vědomostí, na zlepšení kvality veřejných budov, a na podporu udržitelného rozvoje.

1. okruh: podpora znalostí a vědomostí

Okruh reaguje na následující dva body Rezoluce Rady EU:

- zintenzivnit snahy o zlepšení znalostí a podporu architektury a urbanismu, zvýšit povědomí příslušných úřadů a veřejnosti, prohloubit povědomí o hodnotě architektonické, urbánní a krajinné kultury;
- podporovat výměnu informací a zkušeností v oboru architektura;

a dva body Závěrů Rady EU:

- podporovat vzdělávání v oblasti architektury, včetně kulturního dědictví a prostředí pro život, zejména prostřednictvím vzdělávání v oblasti umění a kultury;
- přispívat k rozvoji potenciálu hospodářského růstu a zaměstnanosti v oblasti architektury jako kulturního a tvůrčího odvětví.

Tyto požadavky Rezoluce Rady EU a Závěrů Rady EU jsou naplňovány členy EFAP podporou kulturních organizací (např. v Irsku, v Německu, v Rakousku), podporou kulturních iniciativ (např. v Portugalsku), podporou výzkumných projektů (např. v Nizozemí), publikacemi, pokyny a návody (např. s tématy architektura, urbanismus a kulturní dědictví), architektonickými webovými stránkami a databázemi (např. ve Skotsku), architektonickými cenami (např. na Kypru, ve Francii), vzdělávacími programy (např. ve Finsku), profesními výukovými programy, architektonickými semináři a dalšími akcemi (např. v Anglii, v Rakousku, ve Švédsku – Muzeum architektury), podporou mladých architektů (např. v Rakousku) a podporou mezinárodních organizací (např. organizace Wonderland v Rakousku).

2. okruh: zlepšení kvality veřejných budov

Okruh reaguje na dva body Rezoluce Rady EU:

- podporovat povědomí a osvětu mezi orgány veřejné správy;
- podporovat architektonickou kvalitu prostřednictvím příkladů veřejných budov;

a jeden bod Závěrů Rady EU:

- podporovat inovace a experimentování v oblasti architektury, urbanismu a tvorby krajiny, a to především v rámci evropských politik a programů, a u veřejných zakázek.

Tyto požadavky Rezoluce Rady EU a Závěrů Rady EU jsou naplňovány národními architektonickými poradními orgány členů EFAP (např. ve Francii, v Anglii), státními architekty

(tj. poradci vlády ve věcech kvalitní architektury ve veřejném sektoru – např. v Nizozemí), regionálními architekty (např. v Belgii, ve Finsku), místními architektonickými poradními orgány (např. ve Francii, v Nizozemí), městskými architekty (např. v Nizozemí), výzkumnými projekty (zadávání veřejných zakázek), pokyny a návody (zadávání veřejných zakázek), oceněními veřejných budov (např. ve Spojeném království, v Portugalsku a v Belgii) a soutěžemi (např. ve Francii).

3. okruh: podpora udržitelného rozvoje

Okruh reaguje na tři body Závěrů Rady EU:

- vyvíjet úsilí, aby architektura měla při realizaci udržitelného rozvoje měst integrující a inovační úlohu;

- zlepšit znalosti odvětví architektury a jeho přínosu pro udržitelný rozvoj;
- podporovat základní i další vzdělávání architektů, urbanistů a krajinářů týkající se udržitelného rozvoje.

Tyto požadavky Závěrů Rady EU jsou naplňovány členy EFAP udržitelnými pilotními projekty (např. v Rakousku, v Dánsku), publikacemi, pokyny a příručkami, webovými stránkami o udržitelném rozvoji a architektuře (např. ve Skotsku, v Dánsku), dotacemi pro energeticky účinné stavby (např. v Belgii), udržitelným rozvojem v soutěžích, cenou za architekturu a udržitelný rozvoj, přísnějšími požadavky na energii a ekoštitky budov.

Člen EFAP	Název politiky architektury	Rok
Belgie (Vlámsko)	• Architecture Notes	2009
Dánsko	• Architecture 1996 • Nation of Architecture	1996 2007
Estonsko	• The Architecture Policy of Estonia	2002
Finsko	• The Finish Architectural Policy	1998
Francie	• MOP (Maitrise d'Ouvrage Public) Act	1985
Irsko	• Action on Architecture 2002–2005 • Government Policy on Architecture 2009–2015: Towards a Sustainable Future: Delivering Quality within the Built Environment	2002 2009
Island	• Icelandic Government Policy on Architecture	2007
Kypr	• Principles and Guidelines for the Aesthetic Improvement and Upgrading of the Quality of the Built Environment	1990
Litva	• Architecture Policy Trends in the Republic of Lithuania	2005
Lotyšsko	• Architecture Policy Guidelines 2009–2015	2009
Lucembursko	• Pour une Politique architecturale	2004
Nizozemí	• Space for Architecture • The Architecture of Space • Shaping the Netherlands • Architecture and Belvedere Policy • Culture of Design	1991 1997 2001 2005 2008
Norsko	• Surroundings as Culture: Action Programme for Aesthetics in Public Environment • Aesthetics in Government Building and Constructions • Architecture.now	1992 1997 2009
Švédsko	• Swedish Bill on Architecture – Forms for the Future	1998
Spojené království (Anglie)	• Better Public Buildings: A proud legacy for the Future • The Government's strategy for improving quality of place	2000
Spojené království (Severní Irsko)	• Architecture and the Built Environment for Northern Ireland	2006
Spojené království (Skotsko)	• A Policy on Architecture for Scotland • Building our Legacy. Statement on Scotland's Architecture Policy	2001 2007
Spojené království (Wales)	• Technical Advice Note 12: Design	2002

Tab.: Seznam politik architektury

Politika rozvoje stavební kultury (architektury)

S cílem naplnění Rezoluce Rady EU a Závěrů Rady EU připravuje Ministerstvo pro místní rozvoj dokument **Politika rozvoje stavební kultury (architektury)** na základě usnesení vlády č. 524 ze dne 13. 7. 2011, kterým byla schválena Koncepce bydlení ČR do roku 2020 a v souladu s usnesením č. 443 ze dne 19. 6. 2012 ke Zprávě o plnění úkolů uložených v Koncepci bydlení ČR do roku 2020.

Důvodem pro zpracování Politiky rozvoje stavební kultury (architektury) je potřeba zvyšovat kvalitu prostředí vytvářeného výstavbou s ohledem na její vliv na kvalitu života a zvyšovat povědomí občanů o stavební kultuře – vzdělávat odbornou i laickou veřejnost v oblasti architektury a urbaního prostředí.

MMR v roce 2012 nechalo zpracovat analýzu stavební kultury, jejímž účelem bylo identifikovat problémy stavební kultury v ČR. Základními tématy, která byla podrobena analýze, byly: estetická kvalita staveb, energetická náročnost staveb, životnost a udržitelnost staveb, začlenění staveb do území, veřejná prostranství, prostorové uspořádání sídel, podpora stavební kultury ve školství, výzkumu a vývoji. V každém analyzovaném tématu byly definovány problematické oblasti.

Analýza stavební kultury je podkladem pro stanovení obsahu připravované Politiky rozvoje stavební kultury, jejíž návrh bude předložen vládě k projednání.

*Ing. arch. Hana Máchová
Odbor územního plánování MMR*

ENGLISH ABSTRACT

European Forum for Architectural Policies: Improving the culture of building, by Hana Máchová

The Czech Republic is a member of the European Forum for Architectural Policies (EFAP), an international association which supports and promotes the development of architecture and the culture of building in Europe by means of public administration and professional organizations. Also, the EFAP supports education in the field of the culture of building. Currently there are 33 EFAP members, 28 of which are member states of the European Union and three candidate countries, while two are not EU member states.